

הביבליוגרפיה, כמוה כבכרך ב' מגוונת ללשונויה (עברית, אנגלית, צרפתית, גרמנית, רוסית, פולנית, יידיש) ומעודכנת לרוב עד 1959, ואפילו עד 1961 (על-כן יש להתפלא שבביבליור גראפיה למילונים פדגוגיים לא הוזכר „המילון הפדגוגי“ הרוסי בשני כרכים — עורכו הראשי: קאאירוב — שיצא לאור בשנת 1960).

התעתיק וההגהה מדויקים למופת. הסידור, העימוד וההדפסה הם ללא פגם ומאפשרים עיון נוח ביותר. בדרך כלל התצורה היא מהודרת ומקנה כבוד לעושיה.

ק. א. ברתיני

דיוק נוסף ניתן לפרקים בסוגריים המונח המקובל באנגלית, לפרקים גם בגרמנית. המונחים הבינ-לאומיים מוסברים גם מבחינה פילולוגית. ולא זו בלבד, אלא שמונחים רבים מקבלים כאן פירוש ממצה. הנה, למשל, הערך „פילוסופיה וחינוך“, המתחלק להרבה סעיפים, לפי התורות הפילוסופיות השונות והשתקפותן בבעיות חינוך. אין אנו עוברים לדיון על הצד הפדגוגי, אלא אם כן הוסברו קודם עיקרי התורה עצמה: עיקרי האידיאליזם, עיקרי המארכסזם, עיקרי הפילוסופיה של הדרושיה (תורת בובר), עיקרי האכזיסטנציאליזם וכו'.

אגדת מותו של ישו ועובדת הגנוסייד

מאת נח סמיר, הוצאת „פרקים“ חיפה, תשכ"א.

לטהר את פילטוס ולהאשים את היהודים. ממה נפשך, אם האוונגליון הוא בעיני המחבר מסמך היסטורי, הרי אין לעשות בו כבתוך שלו; ואם לאו, מה מועילים הפסוקים בתורת הוכחות? המחבר מסתייע בכתבי סופרים ואנשי מדע אחרים שעסקו בנושא זה. הוא מצטט את דבריהם ומציין את המקורות. בפרקים האחרונים עומד נ. סמיר על התוצאות העגומות שנבעו מאגדת מותו של ישו מראשית הנצרות עד לתקופת הנאציזם, שבכל התקופות האלו לא פסקו רדיפות היהודים והשמדתם. בגלל הסגנון הקל והשוטף, נקרא החיבור בקלות והנושא עשוי לעניין אותם הקוראים, שבפעם הראשונה עוסקים בו. המחבר השקיע מאמץ רב כדי לשכנע את הקורא בנכונות דבריו. הוא מוכיח שליטה בחומר שהוא מטפל בו, ולכן יועיל החיבור למשכיל ולתלמיד, שירצה לקבל אינפורמציה על פרק-היסטוריה זה שבתולדות היהדות ועל ראשית תקופת הנצרות.

ד"ר מ. ז. סולה

בחוברת צנועה בת 50 עמוד מעלה המחבר את פרשת חייו ומותו של ישו. תוך שימת לב לגורמים ההיסטוריים שפעלו בתקופתו. בולטת מגמתו להוכיח, כי לא יד היהודים היתה בהריגתו, אלא הנציב הרומי פילטוס הוא הוא שדן אותו למוות על ידי צליבה, ולא מטעמים דתיים או מיסתוריים אלא מטעמים מדיניים גריד. הרי ישו, כידוע, הציג את עצמו לא רק כ„משיח“ אלא גם כ„מלך היהודים“. לכן נתעורר חשדו של הנציב הרומי, כי מאחורי הכרזה זו מסתתרת כוונה מדינית של מרד באימפריה הרומית.

הנושא הזה אינו חדש כלל. היסטוריונים יהודיים ולא יהודיים דשו בו הרבה, ולא ברור, מה הניע את המחבר לחזור על אותו נושא ומה החידוש שהוא מחדש בחיבורו זה. הוא מסתמך הרבה על הברית החדשה, בשעה שהפסוקים בה מועילים לו להוכיח דבריו, אבל פעמים רבות הוא סוטה מהם ואומר שהפסוקים סולפו במגמה

ספר הציונות, תקופת חיבת ציון

שני חלקים (מהדורה שניה) מאת שמואל יבנאלי, הוצאת מוסד ביאליק ודביר, ירושלים-ת"א, תשכ"א

להתמצא בכל שלבי העבודה הראשונים למען ציון. המחבר פותח בתקופת ההשכלה ומביא אותנו עד למפעלי ההתיישבות בארץ, תוך שהוא מתאר את המאורעות והמעשים ואת האישים שפעלו בהם. את סקירתו הממצה והמקיפה מדגימים התערוכות המקורות המרובים, שהנם עיקר הספר והנקי ראים אף הם בענין רב. בקיצור: לפנינו אוצר בלום, שיסתייעו בו חוקרי תולדות התנועה הציונית ובנין הארץ.

מ. אגף

לפנינו אוסף מקורות ותעודות בצירוף מברר את מאירי עיניים, הערות וביאורים, המשחזרים את תקופת חיבת ציון, על מאורעותיה ואישיה. אמנם קדמו למחברנו בתחום מחקר זה, א. דרויאנוב, ש. ל. ציטרון, ב"צ דינבורג ועוד. אולם ש. יבנאלי, שהשתמש יפה באותו חומר, ליקט וכינס בספרו הרבה חומר חדש ואף עיבד אותו והאיר בו בשיטה אחרת. אף שני המבואות הגדולים לספרו תופסים ספר שלם, שבהם מודרך הקורא